

at the beginning of training, and implementing regular formative assessments throughout the entire learning process. It is determined that the effectiveness of the educational process largely depends on the level of established motivation, which, in turn, is closely linked to the cadets' professional orientation, internal beliefs, current service needs, and career advancement prospects.

Integrated and instrumental types of motivation are analyzed as the main forms of learning engagement, and the conditions that contribute to their activation are identified. Special attention is paid to the role of the instructor as the organizer of the educational process who can adapt teaching strategies to the military-professional context, maintain a supportive psychological climate in the learning group, and foster cadets' responsible attitudes toward their English language competence. The importance of step-by-step, meaningful feedback is emphasized, as it enables monitoring of material acquisition, supports motivation, helps adjust teaching approaches, and reinforces cadets' confidence in achieving the set goal.

The article proposes practical ways to enhance learning motivation, including phased testing, the creation of a communicative environment, professionally oriented selection of materials and tasks, the use of ICT tools, and involving cadets in modeling real or near-real communicative situations. This approach contributes to the holistic development of foreign language competence among future officers.

Keywords: learning motivation, SLP 2, STANAG 6001, methodological support, competency-based approach, information and communication technologies, military education, professionally oriented approach.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-162.2025.10>

УДК 37.015.3 : 378.1 : 159.9

Олійник І. В.

ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПСИХОЛОГА: СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ

У контексті модернізації освіти та зростання ролі психологічного супроводу в освітньому середовищі актуалізується питання якісної професійної підготовки фахівців у галузі психології. Сучасний психолог має бути не лише консультантом, а й посередником між здобувачем, педагогом та освітньою системою загалом. У цьому зв'язку дисципліна «Педагогічна психологія» посідає важливе місце в освітньо-професійній підготовці психолога, оскільки має на меті сформувати базові знання про закономірності навчання й виховання, особливості психічного розвитку в умовах освітнього середовища, а також практичні навички взаємодії з учасниками освітнього процесу.

У статті проаналізовано сучасні орієнтири викладання педагогічної психології, окреслено її змістовно-ціннісний потенціал для формування професійної ідентичності психолога. Визначено ключові функції цієї дисципліни в підготовці майбутніх фахівців.

Показано, що сучасні орієнтири підготовки фахівців психологічного профілю потребують інтеграції знань про закономірності навчання, виховання та розвитку особистості в освітньому середовищі.

Визначено базові та універсальні принципи роботи психолога в освіті: гуманність, екологічність; демократичність; конструктивність; відкритість; зрозумілість і прийнятність для працівників освіти методів, що застосовуються психологом; конфіденційність.

Описано практичний досвід використання інноваційних технологій у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна психологія», що дозволяє не лише урізноманітнити освітній процес, а й значно підвищити рівень залученості студентів, сприяє розвитку критичного мислення та рефлексивних навичок, глибшому осмисленню психологічних процесів, що відбуваються в освітньому середовищі.

Результати аналізу дозволяють стверджувати, що педагогічна психологія не лише поглиблює фахову підготовку, а й сприяє розвитку ціннісних орієнтирів і практичної готовності психолога до діяльності в освітньому просторі, що відповідає вимогам сучасного суспільства.

Ключові слова: педагогічна психологія, професійна підготовка психолога, освітнє середовище, психолого-педагогічна підтримка, професійна компетентність, сучасна освіта.

Актуальність вивчення педагогічної психології майбутніми психологами зумовлена сучасними викликами освітнього простору, що потребує фахівців, здатних не лише надавати індивідуальну або групову допомогу в рамках консультування, а й ефективно взаємодіяти зі здобувачами та іншими суб'єктами освітнього процесу в умовах закладу освіти. Навчальна дисципліна «Педагогічна психологія» надає розуміння закономірностей навчання і розвитку особистості в освітньому середовищі, дозволяє аналізувати причини труднощів у навчанні, підтримувати педагогів у подоланні професійного вигорання, створювати програми психологічного супроводу та сприяти формуванню психологічно безпечної атмосфери в закладах освіти.

Аналіз сучасних наукових розвідок засвідчує зростаючу увагу науковців до професійної підготовки майбутніх психологів.

Так, В. Каблаш [3] акцентує на необхідності удосконалення теоретичних основ підготовки психологів, зокрема через інтеграцію міжнародного досвіду, зважаючи на сучасні виклики освітнього простору; О. Горіна [2] досліджувала питання професійного становлення майбутнього фахівця-психолога на етапі навчання.

Значну кількість теоретичних і прикладних досліджень присвячено висвітленню питання діяльності практичного психолога в системі освіти. Так, наприклад, М. Бітянова [1] зверталася до питання адаптації практичного психолога в закладі освіти; В. Семиченко [8] розглядала педагогічну психологію як ключову дисципліну у формуванні особистісного потенціалу майбутнього психолога, зокрема в аспекті емоційно-ціннісного розвитку та психологічної підтримки в освітньому процесі; О. Коберник [4] аналізував зміст та функції педагогічної психології в системі підготовки практичних психологів.

Науковці Дж. Хаутц (J. Houtz) і К. Льюїс (C. Lewis) [9], досліджували професійну практику освітньої психології, зокрема, потенціал галузі педагогічної психології для виходу за межі «психології, застосованої в освіті», для розвитку унікального компонента професійної практики.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених окремим аспектам підготовки фахівців у галузі психології, питання ролі педагогічної психології у професійному становленні майбутнього психолога залишається недостатньо вивченим. Комплексне розкриття цього феномену, з урахуванням викликів сучасної освітньої системи, потребує подальшого теоретичного осмислення.

Мета статті полягає в обґрунтуванні значення навчальної дисципліни «Педагогічна психологія» у професійній підготовці майбутніх психологів та визначенні сучасних орієнтирів її викладання як важливої складової формування фахової компетентності, здатності до ефективної взаємодії в освітньому середовищі та забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу.

В умовах трансформації освіти та підвищеної уваги до емоційного добробуту учасників освітнього процесу, педагогічна психологія постає як необхідний інструмент в арсеналі практичного психолога. Опанування її основами забезпечує готовність до професійної діяльності у складному, динамічному середовищі сучасного закладу освіти, сприяє розвитку емпатії, професійної етики та аналітичного мислення у майбутніх фахівців.

Ефективна професійна діяльність психолога в освітньому середовищі, а також робота з дітьми та їх батьками в якості клієнтів вимагає від майбутніх фахівців:

- розуміння психології навчання і розвитку особистості (закономірності засвоєння знань, формування навичок, розвиток мотивації та когнітивних процесів, що дозволить якісно оцінювати індивідуальні особливості особистості та сприяти її особистісному та інтелектуальному розвитку);

- сформованості навичок взаємодії з учасниками освітнього процесу (уміння встановлювати ефективну комунікацію зі здобувачами та іншими учасниками освітнього процесу, вибудовувати довірливі й конструктивні відносини);

- розробки ефективних програм розвитку особистості (профорієнтації, інклюзії чи адаптації з урахуванням закономірностей вікового, пізнавального і соціального розвитку);

- активної участі в трансформації освітнього середовища (створення психологічно безпечного, інклюзивного, особистісно-орієнтованого середовища в межах освітніх реформ).

Зазначене вище дозволяє констатувати, що важливою складовою професійної компетентності та умовою ефективності практичної діяльності психолога є сформованість системи уявлень про існуючі форми, механізми, методи організації психолого-педагогічної діяльності. Дисципліна «Педагогічна психологія» є однією з найважливіших у системі професійної підготовки психологів, оскільки розкриває психологічні механізми, вікові закономірності психічної діяльності, умови формування особистості у процесі освоєння соціокультурного досвіду.

У структурі професійної підготовки практичного психолога «Педагогічна психологія» посідає особливе місце, адже саме вона створює цілісне уявлення про закономірності освітнього процесу, роль міжособистісної взаємодії в навчанні, а також психологічні механізми розвитку особистості.

Навчальна дисципліна «Педагогічна психологія» включає основні питання формування особистості за умов сучасного освітнього процесу, а саме: розгляд освіти як соціокультурного феномену та психологічні засади концепцій

педагогічного процесу; психологію виховання та самовиховання, психічне здоров'я як результат виховного впливу; психологію навчання; психологічні засади освітніх технологій; психологію педагогічної діяльності; педагогічне спілкування тощо.

Педагогічну психологію визначаємо як конструктивну, практико орієнтовану науку, яка виступає фактором розвитку освіти, кожного з її суб'єктів.

Головною метою освіти в сучасних умовах стає виховання особистості, здатної до самоосвіти і саморозвитку, до вільного та компетентного визначення себе в суспільстві, культурі, професії. Розвиваюча освіта висуває на перший план створення таких умов, які сприяли б активізації творчого потенціалу всіх сфер особистості здобувача (емоційної, духовно-моральної, особистісної).

Психолого-педагогічні теорії, що розглядаються в педагогічній психології, дозволяють краще розуміти складні явища, прогнозувати наслідки прийнятих рішень, проєктувати розвиток особистості. Для психолога, який працює в освіті, важливо визначити ефективність даних умов для повноцінного функціонування, психічного та фізичного здоров'я, особистісного зростання особистості, а за необхідності – внести корективи.

Базовими та універсальними принципами роботи психолога в освітньому середовищі є:

- гуманність – повага до особистості та прав суб'єктів освітнього процесу, визнання їх особистісного зростання, що є пріоритетним напрямком та головною метою роботи психолога;

- екологічність – відмова від будь-яких форм експансії, орієнтація на неманіпулятивні, ненасильницькі способи роботи, що забезпечують безпечну атмосферу спілкування;

- демократичність – опора на демократичні принципи під час здійснення роботи в освіті; психолог прагне зайняти позицію рівноправної співпраці, партнерства та співучасті з батьками, дітьми (здобувачами) та педагогами;

- конструктивність – робота психолога спрямована не так на виявлення помилок, порушень, як на пошук ресурсів для розвитку та удосконалення освітнього процесу;

- відкритість – дії психолога здійснюються гласно, відкрито;

- зрозумілість і прийнятність для працівників освіти методів, що застосовуються психологом;

- конфіденційність – результати роботи психолога не можуть бути оголошені без згоди того, хто включений у процес взаємодії.

Стратегією сучасної вищої професійної освіти є орієнтація на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. При цьому професійна підготовка має бути якісною як на рівні фундаментальної освіти, так і на рівні ключових компетенцій. Особливо це стосується підготовки психолога, оскільки психолого-педагогічна підтримка особистості, що розвивається, становить основу його професійної компетентності. Якість підготовки психолога у системі

вищої професійної освіти виступає одним із критеріїв конкурентоспроможності сучасного фахівця.

У системі вищої професійної освіти дедалі гострішою стає потреба у проектуванні нової концепції, моделі підготовки майбутнього психолога, який володіє ключовими компетенціями, серед яких домінує готовність до психолого-педагогічної підтримки.

У сучасних соціокультурних умовах освіта постає як ключовий чинник розвитку особистості, і водночас як складна система, що вимагає мультидисциплінарної підтримки. Важливу роль у забезпеченні психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу відіграє практичний психолог, який стає не лише консультантом і фасилітатором розвитку здобувача освітніх послуг, а й активним учасником педагогічної взаємодії. У цьому контексті вивчення педагогічної психології набуває особливої значущості в системі професійної підготовки майбутніх психологів.

Педагогічна психологія як навчальна дисципліна спрямована на глибоке розуміння процесів навчання, виховання та розвитку особистості в умовах формальної освіти. Вона інтегрує знання з загальної психології, вікової психології, соціальної психології, педагогіки тощо. Завданням педагогічної психології є не лише пояснення механізмів засвоєння знань і формування навичок, але й аналіз міжособистісних стосунків у педагогічному середовищі, дослідження мотивів навчальної діяльності, а також розробка психологічно обґрунтованих рекомендацій для оптимізації освітнього процесу.

Найважливішою тенденцією сучасності є потреба в оновленні професійної підготовки майбутніх практичних психологів, здатних до узагальнення набутого досвіду і передбачення прогресивних тенденцій у сфері діяльності фахівців такої спеціальності.

Одним із важливих аспектів педагогічної психології є розуміння природи суб'єкт-суб'єктної взаємодії в системі «здобувач-педагог-середовище».

З позиції В. Моляко [6], ефективне навчання можливе лише за умови діалогічної взаємодії, коли вчитель не тільки транслює знання, а й активно включає учня в процес рефлексії, самопізнання та особистісного зростання. Практичний психолог, у свою чергу, повинен виступати посередником і модератором таких взаємодій, сприяти гармонізації стосунків між учасниками освітнього процесу, вчасно діагностувати психологічні труднощі й пропонувати шляхи їх вирішення.

Особливої актуальності набуває підготовка майбутніх психологів до діяльності в інклюзивному середовищі, що вимагає не лише загальної педагогічної обізнаності, а й знань про закономірності психічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Майбутній практичний психолог повинен володіти інструментарієм оцінки освітніх потреб дитини, формувати індивідуальні стратегії підтримки, координувати діяльність учителів, батьків, асистентів. У цьому аспекті педагогічна психологія виступає методологічною базою для поєднання освітніх та психолого-корекційних цілей.

Сучасні орієнтири професійної підготовки передбачають зміщення акцентів з академічного засвоєння знань на формування професійних компетентностей, насамперед – комунікативних, емоційно-рефлексивних, та діагностичних. Педагогічна психологія, будучи прикладною дисципліною, надає можливості для розгортання практико-орієнтованого навчання: через аналіз кейсів, моделювання типових ситуацій, що розгортаються в умовах освітнього процесу, участь у психолого-педагогічних консилиумах, розробку програм психологічного супроводу.

Погоджуємося з ідеями, висвітленими в дослідженнях Т. Семиченко [8], в яких підкреслюється, що саме через засвоєння основ педагогічної психології у майбутнього психолога формується педагогічна чутливість, тобто здатність бачити учня не як об'єкт впливу, а як суб'єкта власного розвитку. Ця чутливість є основою етичного ставлення до дитини, що сприяє професійному самовизначенню психолога в освітньому просторі.

Не менш важливою є й здатність практичного психолога до співпраці з педагогічним колективом. У контексті освітніх змін психолог має не лише адаптуватися до нових умов, а й бути агентом змін: ініціювати нові форми підтримки учнів, впроваджувати принципи гуманної педагогіки, сприяти упровадженню засад психологічної безпеки у шкільне середовище. Для цього він повинен розуміти специфіку педагогічного мислення, структуру навчального процесу, етапи професійного розвитку вчителя – усе це і становить предмет педагогічної психології.

У XXI столітті, коли освіта трансформується під впливом цифровізації, глобалізації змінюється і підхід до викладання базових дисциплін. Педагогічна психологія дедалі частіше інтегрує інноваційні освітні технології – як у змістовому плані, так і в методичному.

Під час професійної підготовки майбутніх психологів в університеті імені Альфреда Нобеля в межах реалізації мети та завдань освітньо-професійної програми «Консультування та корекційно-розвивальна робота» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 053 «Психологія» [7], навчальна дисципліна «Педагогічна психологія» передбачає оволодіння загальними та фаховими (предметними) компетентностями, важливими серед яких, насамперед, є такі як: здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-4); здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-6); здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК-7); навички міжособистісної взаємодії (ЗК-8); здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК 4); здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (СК 5); здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (СК 6); здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК 7); здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) (СК 8); здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту (СК 9); здатність

аналізувати, діагностувати та прогнозувати напрями корекційно-розвивальної роботи (СК 12); здатність самостійно планувати організовувати корекційно-діагностичну роботу за різним напрямом (СК 13) тощо.

Педагогічна психологія формує професійну рефлексію майбутнього психолога щодо психолого-педагогічних процесів в освітньому середовищі. Йдеться про засвоєння понять мотивації до навчання, формування пізнавальних стратегій, психологічного клімату в класі, педагогічної взаємодії, стилів керівництва тощо [8].

Психологи, які працюють у сфері освіти, мають справу з динамічними, іноді кризовими умовами, що потребують гнучкості, міждисциплінарного мислення, навичок комунікації й фасилітації. Це зумовлює необхідність впровадження сучасних підходів під час вивчення дисципліни «Педагогічна психологія».

У фокусі сучасної вищої психологічної освіти мають бути інтегративні моделі навчання, які поєднують теоретичну, практичну й емоційно-ціннісну складові. Особливої уваги потребують інновації, що забезпечують залучення студентів до активного пізнання та саморефлексії.

Як зазначає С. Максименко [5], у підготовці майбутніх психологів важливо не лише надати знання, а й створити «простір для досвіду», де студент зможе прожити психологічні ролі, зрозуміти контексти, відчути професійну ідентичність.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна психологія» побудова освітнього маршруту будується на основі інтеграції інноваційних технологій у вивченні педагогічної психології. Розглянемо деякі з них.

Метод кейс-стаді (case-study), який дозволяє студентам зануритися в реальні або змодельовані психолого-педагогічні ситуації різного спрямування. Кейс може включати конфлікт між суб'єктами освітнього процесу, проблеми булінгу, непорозуміння між педагогом і батьками тощо. Аналіз кейсів спонукає до пошуку рішень, формування навичок інтервенції та консультативної підтримки.

Освітні симулятори та психологічні тренажери: Сучасні цифрові ресурси (VR-сценарії або інтерактивні симуляції на платформах Classcraft, MindTap тощо) дозволяють відтворити складні психолого-педагогічні ситуації та отримати зворотний зв'язок у безпечному середовищі. Це особливо важливо для набуття досвіду емоційного реагування й комунікації.

Проектне навчання у рамках дисципліни «Педагогічна психологія» передбачає створення здобувачами проєктів з психологічного супроводу окремих груп учнів (наприклад, обдарованих, з ООП, підлітків з дезадаптацією та ін.), враховуючи вікові особливості та педагогічну ситуацію, що активізує міждисциплінарне мислення.

Онлайн-курси та освітні платформи (Coursera, Prometheus, EdEra, Всеосвіта тощо) допомагають доповнити традиційне навчання актуальними матеріалами: інтерактивними лекціями, подкастами, відеокейсами.

Інтеграція інноваційних методів у вивчення педагогічної психології

забезпечує розвиток критичного мислення і рефлексивності; формування практичних навичок в умовах наближених до реальних; глибше розуміння міжособистісних і соціальних аспектів освітнього середовища; підвищення мотивації до навчання.

Висновки. «Педагогічна психологія» є фундаментальною дисципліною в освітній підготовці практичного психолога. Її значення зростає в умовах трансформації освіти, цифровізації та поширення інклюзивних підходів. Сучасні орієнтири вимагають упровадження інноваційних технологій, які дають змогу поєднувати глибоке теоретичне розуміння з набуттям практичних компетентностей. Саме тому реформування змісту й форм викладання педагогічної психології має відбуватися на основі міждисциплінарності, етичної чутливості та інноваційності. Отже, «Педагогічна психологія» виступає не лише базовим теоретичним фундаментом, а й практичним інструментом професійної підготовки психолога. Переконані, що ці знання потрібні не лише майбутньому фахівцю, який орієнтований на професійну діяльність в умовах освітнього середовища, вони стануть у нагоді й для тих фахівців, які працюватимуть з дітьми та їх батьками в межах консультування; практичних психологів, які здійснюють психолого-педагогічний супровід дітей і підлітків у позашкільних, соціальних або реабілітаційних установах; психологів-консультантів у сфері профорієнтації, які допомагають підліткам та молоді у виборі освітнього й професійного шляху, враховуючи їх індивідуальні особливості.

Вивчення даної дисципліни сприяє формуванню системного мислення, здатності до діалогу та інтеграції психологічних знань у реальні умови психолого-педагогічної практики.

Використана література:

1. Бітянова М. Р. Психолог у школі: зміст діяльності й технології : посібник. Київ : Главник, 2007. 159 с.
2. Горіна О. Т. Професійне становлення майбутнього фахівця-психолога на етапі навчання. *Вісник науки та освіти*. 2022. № 6 (6). С. 87-97.
3. Каблаш В. В. Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх психологів в умовах ЗВО: досвід України, США та країн Європи. *Педагогіка ДонНТУ*. 2019. Вип. 1 (24). URL : <https://pedagogy.donntu.edu.ua/1-24-2019/kablash-v-v-teoretychni-osnovy-profesifjnoi-pidhotovky-majbutnikh-psykholohiv-v-umovakh-zvo>.
4. Коберник О. М. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 284 с.
5. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці. Київ : Наукова думка, 1988. 441 с.
6. Моляко В. О. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта : монографія. Київ-Львів. 2021. 194 с.
7. Освітньо-професійна програма «Консультування та корекційно-розвивальна робота першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 053 «Психологія». Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро. 2024. URL : <https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/opp-psbak-2024.pdf>.
8. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посібник. Київ : Вища школа, 2004. 335 с.
9. Houtz J. C., Lewis C. D. The professional practice of educational psychology. *Educ Psychol Rev* 6, 1994. P. 1-23. <https://doi.org/10.1007/BF02209022>.

References:

1. Bitianova M. R. (2007). Psykholoh u shkoli: zmist diialnosti v tekhnolohii [Psychologist at school: content of activities and technologies] : posibnyk. Kyiv : Hlavnyk. 159 s. [in Ukrainian].
2. Horina O. T. (2022). Profesiine stanovlennia maibutnoho fakhivtsia-psykholoha na etapi navchannia [Professional formation of a future psychologist at the stage of training]. *Visnyk nauky ta osvity*. № 6 (6). S. 87-97 [in Ukrainian].
3. Kablash V. V. (2019). Teoretychni osnovy profesiinoi pidhotovky maibutnikh psykholohiv v umovakh ZVO: dosvid Ukrainy, SShA ta krain Yevropy [Theoretical foundations of professional training of future psychologists in the conditions of higher education institutions: the experience of Ukraine, the USA and European countries]. *Pedahohika DonNTU*. Vyp. 1 (24). URL : <https://pedagogy.donntu.edu.ua/1-24-2019/kablash-v-v-teoretychni-osnovy-profesifjnoi-pidhotovky-majbutnikh-psykholohiv-v-umovakh-zvo>. [in Ukrainian].
4. Kobernyk O. M. (2020). Pedahohichna psykholohiia [Pedagogical psychology] : navchalnyi posibnyk. Kyiv : Tsentri uchbovoi literatury. 284 s. [in Ukrainian].
5. Maksymenko S. D. (1988). Psykholohiia v sotsialnii ta pedahohichnii praktytsi [Psychology in social and pedagogical practice]. Kyiv : Naukova dumka. 441 s. [in Ukrainian].
6. Moliako V. O. (2021). Funktsionuvannia tvorchoho myslennia v informatsiino-virtualnomu prostori subiekta [Functioning of creative thinking in the information and virtual space of the subject] : monohrafiia. Kyiv-Lviv. 194 s. [in Ukrainian].
7. Osvitno-profesiina prohrama «Konsultuvannia ta korektsiino-rozvyvalna robota pershoho (bakalavrskoho) rivnia za spetsialnistiu 053 «Psykhologhiia» [Educational and professional program "Counseling and correctional and developmental work of the first (bachelor's) level in the specialty 053 'Psychology'". Universytet imeni Alfreda Nobelia, m. Dnipro. 2024. URL : <https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/opp-psbak-2024.pdf>. [in Ukrainian].
8. Semvchenko V. A. (2004). Psykholohiia pedahohichnoi diialnosti [Psychology of pedagogical activity] : navch. posibnyk. Kyiv : Vyshcha shkola. 335 s. [in Ukrainian].
9. Houtz J. C., Lewis C. D. (1994). The professional practice of educational psychology. *Educ Psychol Rev* 6. P. 1-23. <https://doi.org/10.1007/BF02209022>. [in English].

I. OLIINYK. Pedagogical psychology in the professional training of psychologists: modern guidelines.

In the context of the modernization of education and the growing role of psychological support in the educational environment, the issue of high-quality professional training of psychology specialists is becoming more relevant. A modern psychologist should be not only a consultant, but also an intermediary between the student, the teacher and the educational system as a whole. In this regard, the discipline «Pedagogical psychology» occupies an important place in the educational and professional training of a psychologist, as it aims to form basic knowledge about the laws of learning and education, the peculiarities of mental development in the educational environment, as well as practical skills of interaction with participants in the educational process.

The article analyzes the modern guidelines for teaching pedagogical psychology, outlines its content and value potential for the formation of a psychologist's professional identity. The key functions of this discipline in the training of future specialists are determined.

It is shown that modern guidelines for the training of psychological specialists require the integration of knowledge about the laws of learning, education and personality development in the educational environment.

The basic and universal principles of the psychologist's work in education are defined: humanity, environmental friendliness; democracy; constructiveness; openness; clarity and acceptability for educators of the methods used by the psychologist; confidentiality.

The practical experience of using innovative technologies in the process of studying the discipline «Pedagogical psychology» is described, which allows not only to diversify the educational process, but also to significantly increase the level of student engagement, promotes the development of critical thinking and reflective skills, a deeper understanding of the psychological processes taking place in the educational environment.

The results of the analysis suggest that pedagogical psychology not only deepens professional training, but also contributes to the development of values and practical readiness of a psychologist to work in the educational space that meets the requirements of modern society.

Keywords: pedagogical psychology, professional training of psychologist, educational environment, psychological and pedagogical support, professional competence, modern education.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-udu-162.2025.11>

УДК: 37.01:316.7

Горішна О. М.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ІДЕЙ У НОРМАТИВНОМУ ПОЛІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто трансформацію гуманістичних принципів та ціннісних орієнтирів у нормативному полі вітчизняної освіти. Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена інтенсивним розвитком освіти у контексті інтеграції до європейського простору задля посилення людиноцентричних аспектів у нормативних актах. Мета статті полягає у тому, щоб проаналізувати гуманістичні тенденції розвитку освіти у базових вітчизняних нормативно-правових актах та окреслити основні напрямки подальшого їх вдосконалення. Наголошено на потребі розкриття змістових аспектів окремих документів, спрямованих на дослідження траєкторії майбутнього вектора розвитку державної освітньої політики на гуманістичних засадах. На основі аналізу наукових джерел та нормативної бази освіти продемонстровано поступове зміщення акценту із ідеологічних радянських підходів до поглиблення гуманістичних концептів освітнього простору та становлення особистісно орієнтованої освіти. Підкреслено, що базові засади цих змін закріплені в Конституції України, що дало можливість створення національного освітнього законодавства. Наголошено на пріоритетності гуманізації освіти в основних документах незалежної України. Зокрема виокремлено нові вектори розвитку освіти, які задекларовані в нормативному полі. Переваги гуманістичного контексту у вітчизняних нормативних документах розкриті у таблиці, яка демонструє порівняння двох Законів «Про освіту» (1991 р. і 2017 р.). Попри соціальні зміни, викликані військовою агресією, дослідження нормативно-правової бази продовжується.

Науковці на основі прогнозів виокремлюють нові гуманістичні тенденції розвитку освіти, що зумовлює потребу оновлення та нормативного регулювання таких проблем, як: освіта дорослих, безплатний досвід до освіти учасникам бойових дій; розробка нормативних засад щодо використання штучного інтелекту в освітньому процесі; правове забезпечення збереження особистих даних учасників освітнього процесу; розвитку системи психологічної допомоги. Подальшого розвитку потребують дослідження, пов'язані із приведенням правових норм освіти до європейських стандартів.

Ключові слова: гуманізм, гуманізація освіти, гуманістичні тенденції, законодавство, заклад освіти, людиноцентризм, правове поле, нормативна база, нормативні документи.

У контексті європейської інтеграції Україна протягом останніх десятиліть інтегрує гуманістичні орієнтири цих міжнародних норм у своє освітнє законодавство. Людиноцентричні аспекти стають пріоритетними у процесі реформування національної системи освіти, сприяючи розвитку інклюзивного,